
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

גרנטולוגיה חברתית - 3416

תאריך עדכון אחרון 07-09-2020

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: עבודה סוציאלית

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' שרון שיוביץ-עזרא

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sharon.shiovitz@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: ימי ה - 14:00-15:00

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

במדינות העולם המערבי ובכלל זה בישראל מתרחש מזה זמן תהליך מואץ של הזדקנות אוכלוסייה. פירוש הדבר כי חל גידול במספר הקשישים בחברה באופן יחסי לבני גיל אחרים, מה שמניב את הצורך להתמקד בפלח זה של אוכלוסייה שחלקו וצרכיו הולכים וגדלים. במסגרת הקורס יידונו התהליכים והגורמים התורמים להזדקנות האוכלוסייה במדינות שונות בעולם וכיצד משפיע תהליך זה ברמת המיקרו והמאקרו החברתי. בנוסף, ילמד המארג התיאורטי, הכולל שלושה דורות של תיאוריות גרונטולוגיות תוך מתן דגש לפרספקטיבת אדם-סביבה בגרונטולוגיה חברתית. בחלקו השני של הקורס ידונו מספר נושאי מפתח: תופעת הגילנות (Ageism) והשלכותיה, יחס תלות, יחסים בינדוריים: סבות וסבות גדולה, בדידות ומבודדות בשנות החיים המאוחרות. נוכח השינויים שחלו עם פרוץ פנדמיית הקורונה יידונו סוגיות מגוונות הנמצאות בהצטלבות שבין פנדמיה ואוכלוסייה בסיכון.

מטרות הקורס:

למידת הבסיס החברתי של חווית ההזדקנות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. ידע מקיף בסוגיית הזדקנות האוכלוסייה - נתונים, סיבות והשלכות.
2. ידע אודות סוגיות מפתח תיאורטיות ויישומיות. ובכלל זה השלכות של פנדמיית הקורונה על האוכלוסייה המבוגרת והזקנה.
3. אימוץ של חשיבה בקורתית לגבי יחס החברה לאדם הזקן והמזדקן. ביתר שאת בזמן הפנדמיה.

דרישות נוכחות (%) :

נוכחות חובה

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. התפתחות החשיבה הגרונטולוגית - שלושה דורות של תיאוריות.
2. גילנות
3. מהפיכת הגיל
4. יחסים בינדוריים - סבות וסבות גדולה.
5. אחריות לטיפול באדם הזקן
6. בדידות בתקופת הזקנה
7. פנדמיית הקורונה והשלכותיה

Burgess, E. Q., & Parrott, T. M. (1997). Theory, explanation and a third generation of theoretical development in social gerontology. *Journal of Gerontology: Social Sciences*, 52B, S72-S88.

Hooyman, N. R., & Kiyak, H. A. (2009). Social theories of aging. *Social gerontology: A multidisciplinary perspective* (8th ed.). Boston: Pearson, pp. 305-329.

סבות וסבות גדולה - grandparenthood-Great & Grandparenthood
אבן-זוהר, א. (2008). יחסי הגומלין בין נכדים בוגרים לבין סביהם במצבי תפקוד שונים של הסבים - מנקודת ראות של שני הדורות. גרונטולוגיה, לה (2), 23 - 48.

Bengtson, V.L. & Roberts, R.E.L. (1991). Intergenerational solidarity and aging families: An example of formal theory construction. *Journal of Marriage and Family*, 53, 856 - 870.

Muller, Z., & Litwin, H. (2011). Grandparenting and psychological well-being: how important is grandparent role centrality? *European Journal of Ageing*, 8, 109-118.

גילנות - Ageism

דורון, י, איילון, ל, שויביץ-עזרא, ש, בודנר, א, ענבר, נ, קורן, ח ואחרים. (2011). גילנות בישראל ובאירופה: ממצאים ראשוניים מתוך הסקר החברתי האירופי (ESS). גרונטולוגיה, ל"ח (2-3), 73-92.
ורנר, פ, איזיקוביץ, צ' ובוכבינדר, א. (2009). תגובותיו הרגשיות של הציבור הרחב כלפי מתעלל היפותטי באדם זקן. גרונטולוגיה, ל"ו (2-3), 133-145.

בודנר, א. (2011). מקורות הגילנות בקרב צעירים וזקנים. גרונטולוגיה, ל"ח (2-3), 19-40.
מרי-אש, א. ודורון, י. (2011). גילוי גילנות בקהילה ההומו-לסבית. גרונטולוגיה, לח (2-3), 107-129.

בזקן הטיפול - Responsibility for Care of Older People

אחריות הטיפול בזקן: משפחה מול מדינה: בריק, י. ולבנשטיין, א. (עורכים). הזקן והמשפחה: סוגיות מרכזיות ביחסים רב-דוריים. ירושלים: אשל. האגודה לתכנון ולפיתוח שירותים למען הזקן בישראל.
שחם, ל, קושניר, ת, בכנר, י. (2011). שחיקת מטפלות הבית: גורמי סיכון והמלצות למניעת התופעה. גרונטולוגיה, לח (1), 91-110.

Ayalon, L. (2009). Fears come true: the experiences of older care recipients and their family members of live-in foreign home care workers. *International psychogeriatrics*, 21, 776-786.

בידוד בתקופת הזקנה - life-later in Loneliness

Dykstra, P. A., & Fokkema, T. (2007). Social and emotional loneliness among divorced and married man and women: Comparing the deficit and cognitive perspectives. *Basic and Applied Social Psychology*, 29(1), 1-12.

- Shiovitz-Ezra, S. (2008). The importance of perceived loneliness in activity-well being relationship among older people. *Gerontology: Journal of Aging Study* 35(2), 87-109. (in Hebrew)

Shiovitz-Ezra, S. (2013). Confidant networks and loneliness. In A. Borsch-Supan, M. Brandt, H. Litwin & W. Guglielmo (Eds.), *Active ageing and solidarity between generations in Europe: First results from SHARE after the economic crisis* (p.349-358). DeGruyter.

חומר לקריאה נוספת:

כצנלסון, ע. ורביב, ע. (2009). סבאות עכשיו. אור יהודה: כנרת-זמורה ביתן
National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2020). Social isolation and loneliness in older adults: Opportunities for the health care system. Washington, DC: The National Academies Press. <https://doi.org/10.17226/25663>.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 20 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 70 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

כדי להסיר ספק בכל הקשור לחובת הנוכחות בשיעור, יש לזכור כי למידה פעילה דורשת נוכחות פעילה בשיעורים. ננהג בקורס כפי הנהוג באוניברסיטה